

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Freds- og ærekrænkelser m. v.) [af Bracher m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 142) findes i tillæg A. sp. 2535, fremsættelsen i tidenden sp. 3643).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Det lovforslag om en skærpelse af straffen for visse freds- og ærekrænkelser m. v., som kristeligt folkepartis folketingsgruppe har fremsat, angår et væsentligt og aktuelt spørgsmål.

Der er ikke tvivl om, at freds- og ærekrænkelser får en særlig alvorlig karakter, når de begås og udbredes gennem pressen. Vi må indrømme, at vi på det sidste har set flere eksempler herpå, og derfor kan det vel være naturligt at overveje, om de gældende regler i straffeloven yder en tilstrækkelig beskyttelse mod, at borgernes privatliv og personlige integritet udsættes for krænkende angreb fra pressens side.

Jeg har for så vidt sympati for den grundopfattelse, der ligger bag kristeligt folkepartis lovforslag. Jeg finder også, at forslaget på flere punkter indeholder tanker, som vil være et værdifuldt udgangspunkt for nærmere overvejelse af spørgsmålet om pressens strafferetlige ansvar.

Derimod finder jeg ikke, at lovforslaget er egnet til gennemførelse i sin foreliggende form. Man må være opmærksom på, at reglerne om freds- og ærekrænkelser er regler om ytringsfrihedens grænser. Skærpede strafferegler vedrørende freds- og ærekrænkelser vil derfor kunne indebære en fare for ytringsfriheden, og efter min opfattelse gælder dette i høj grad den skærpelse, som kristeligt folkeparti har foreslået.

Jeg tænker på forslaget om, at der skulle kunne idømmes en obligatorisk tillægsstraf på $\frac{2}{3}$ af det beløb, der er indkommet ved salget af den pågældende udgave af bladet. En sådan straf vil kunne ramme adskillige avi-

ser og tidsskrifter så hårdt, at deres fortsatte eksistens vil være truet, og det gælder vel i særlig grad mindre aviser og tidsskrifter og i det hele blade, hvis økonomi f. eks. på grund af beskedne annonceindtægter i det væsentlige er baseret på indtægter ved bladets salg.

Men rent principielt finder jeg det i det hele taget uheldigt i bødereger at fiksere særlige beregningsgrundlag for fastsættelsen af bødernes størrelse. Fastsættelse af bøders størrelse bør ske ved domstolenes konkrete afgørelse på grundlag af den retssyn, der er angivet i straffelovens almindelige regler i dens §§ 51 og 80, først og fremmest lovovertrædelsens grovhed og den skyldiges betalingssevne. En nærmere normering af beregningsgrundlaget for bøders størrelse vil være uhensigtsmæssig og ofte føre til konkret urimelige afgørelser. På linje med denne opfattelse har man da også igennem de sidste år bestræbt sig på at få fjernet bøder af denne art, de såkaldt normerede bøder, fra lovgivningen.

Derimod tror jeg, at der er noget rigtigt i den tanke, der er indeholdt i lovforslaget, hvorefter bødeansvaret skulle kunne pålægges den pågældende bladudgivervirksomhed som sådan, bl. a. fordi dette ville give mulighed for at udmåle bødens størrelse under hensyn til bladets økonomiske forhold.

Regler om bødeansvar for virksomheder som sådan findes i betydeligt omfang i særlovgivningen, men de har aldrig været optaget i borgerlig straffelov. Indførelse af sådanne regler inden for borgerlig straffelovs område vil rejse vanskelige spørgsmål, først og fremmest med hensyn til forholdet til de almindelige regler om forsæt, og jeg vil derfor finde det overilet nu at gennemføre regler af denne karakter på det foreliggende grundlag, men jeg kan oplyse, at straffelovrådet for tiden behandler spørgsmålet om en almindelig revision af straffelovens bødereger, og jeg er bekendt med, at rådet i denne forbindelse vil tage spørgsmålet om indførelse af regler om bødeansvar for kollektive enheder i borgerlig straffelov op til overve-

[Justitsministeren.]

jelse. Spørgsmålet om indførelse af sådanne regler, særlig for så vidt angår freds- og ærekrænkelser, bør derfor efter min opfattelse afvente resultatet af straffelovrådets overvejelser.

Jeg skal endelig nævne, at justitsministeriet har modtaget en opfordring fra en kollektiv gruppe, der kalder sig BRUN — bogstaverne står for Befolkningens Ret til Uforfalsket Nyhedsformidling — til at overveje, om der kan nedsættes et hurtigt arbejdende og effektivt pressenævn med henblik på at tilvejebringe en forbedring af dansk presseetik. Justitsministeriet har efter henvendelsen indhentet en udtalelse fra Dansk Pressenævn, og det fremgår heraf, at Danske Dagblades Fællesrepræsentation vil nedsætte et udvalg til overvejelse af spørgsmålet om en revision af de presseetiske regler samt af pressenævnets sammensætning og kompetence.

Fra justitsministeriets side vil man følge dette udvalgs arbejde, og jeg vil finde, at det må være rigtigst, at spørgsmålet om en eventuel skærpelse af reglerne om freds- og ærekrænkelser, som er begået og udbredt gennem pressen, ligeledes afventer resultatet af dette udvalgs overvejelser.

Ejler Koch (S):

Det er måske forståeligt, at der for øjeblikket vises en betydelig interesse for pressens forhold, og at der kommer ønsker om udvidelse af de mulige straffesanktioner, når der finder overtrædelser af straffeloven sted i dagspressen. Men jeg bliver nødt til med det samme at sige, at på det foreliggende grundlag kan socialdemokratiet ikke medvirke til gennemførelse af et lovforslag som det, der her er fremsat. Vi kan ikke afvise, at det er nødvendigt at finde frem til visse yderligere sanktioner mod de misbrug og krænkelser af privatlivets fred, som vi har været vidne til i visse dele af pressen, men det må kræve meget indgående og nøje overvejelser af sådanne forslags virkninger, før vi giver os til at røre ved pressens forhold.

Det må være helt grundlæggende i et demokratisk samfund at bevare den videst mulige ytringsfrihed, og vi kan ikke afvise, som ministeren også var inde på det, at frygten for vidtgående økonomiske sanktio-

ner vil afholde aviser eller blade fra at fremkomme med kritiske, men værdifulde artikler. Det er da også karakteristisk, at den svenske presseombudsmand, som for nylig er blevet interviewet i Kristeligt Dagblad, advarede kraftigt imod alvorlige økonomiske sanktioner mod pressen, fordi det kunne betyde en knægtelse af ytringsfriheden.

Dertil kommer — det var ministeren også inde på — at det er de store blade, der bedst kan klare bøderne, mens en hel række små blade og ikke mindst små blade, der er samfundskritiske og derfor kan komme i klemme, ikke vil have de økonomiske ressourcer til at betale bøder af den art, der her er foreslået. Derfor er vi også afvisende over for at medvirke til et lovforslag med de grundtanke som det foreliggende.

Endelig må man også gøre sig klart, at omfattende økonomiske sanktioner totalt vil bryde med de principper, vi hidtil har haft i dansk straffelovgivning, hvor vi netop har satset på strafansvaret og ikke på bødeansvaret.

Jeg kan egentlig godt forstå, hvis der er nogen, der efter de seneste domme finder strafansvaret for utilstrækkeligt, men jeg tror ikke, man helt har overvejet konsekvenserne af at gå ind i et omfattende bødeansvar. Dansk presselovgivning hviler jo hovedsagelig også i praksis på den grundregel, at det er redaktionerne, der er ansvarlige for den redaktionelle linje, men kommer vi ind i et sanktionssystem, sådan som man for øvrigt har det i England, med omfattende økonomiske sanktioner, hvis der bliver tale om overtrædelse, vil det let og meget naturligt føre til, at det bliver bestyrelserne og ikke redaktionerne, der bliver ansvarlige for den redaktionelle linje.

Skal man ind i overvejelser om økonomiske sanktioner over for pressen, bliver man nødt til meget nøje at overveje konsekvenserne heraf. Ministeren oplyser, at der er overvejelser i gang i straffelovrådet, og jeg håber, at man så også vil bringe den side af problemet om strafansvaret for pressen ved krænkelser af privatlivets fred ind i overvejelserne. Det er ikke kun et strafferetligt, det er i høj grad også et presseretligt problem, der her er tale om.

Vi vil som sagt ikke afvise, at der måske er grundlag for at overveje forskellige ændringer, men vi vil stærkt understrege, at vi

[Ejler Koch.]

her skal finde en meget hårfin balance mellem hensynet til den videst mulige ytringsfrihed for pressen, som er et fundament i et demokratisk samfund, og hensynet til privatlivets fred. Det er jo ikke længe siden, vi har revideret reglerne om freds- og ærekrænkelser. Der var da tale om meget indgående overvejelser, og skal vi ind i yderligere overvejelser om ændringer, må vi nødvendigvis have tilsvarende dybtgående overvejelser, før vi giver os til at lovgive på dette område, og det må ske med megen forsigtighed og med fuld forståelse for kravet om den fuldstændige ytringsfrihed.

Når hertil kommer, som ministeren også var inde på, at tanken om dette bødeansvar radikalt bryder med principperne for bødeansvar i straffelovgivningen, finder vi ikke, at der med det foreliggende lovforslag som grundlag er mulighed for at gå ind i overvejelser om ændring af reglerne på dette grundlag. Skal vi ind i det, må der finde mere vidtgående overvejelser sted, end det er muligt på dette grundlag at foretage i folketingets retsudvalg.

Lindholt (FP):

Der er vist en almindelig opfattelse her i landet af, at de sanktioner, der kan bringes i anvendelse over for krænkelser gennem bladene, ikke er tilstrækkelige, og det var de to foregående talere da også enige om. Så langt kan vi, i hvert fald et flertal i fremskridtspartiet, også være enige med forslagsstillerne. Derimod er vi ikke ganske enige i sanktionernes art, navnlig hvad angår bestemmelsen om 2/3 af et dagblads indtægt for en dag, når krænkelser har fundet sted. Vi mener snarere, at man skulle sørge for en bedre erstatning til dem, der blev krænket. Det er da ofrene, der burde tilgodeses, og ikke så meget staten. Det kan være meget pinligt at blive hængt ud i aviserne, og de pågældende mennesker bør i det mindste have en kompensation og en kompensation, som kan mærkes. På den anden side: skulle vi bruge dette forslag og omsætte sanktionerne i beløbsmæssig henseende til erstatning, så tror jeg nok, at vi er lige ved at nærme os det samme forhold, som hvis vi indførte dødsstraf for butikstyveri. Jeg mener, at det er nok for stort et beløb at afkræve bladene, men vi er et flertal i fremskridtspartiet, der

er enige i, at lovforslaget fortjener en velvillig overvejelse i retsudvalget, når blot vi kan nå frem til en bedre udformet sanktionsbestemmelse.

Holmberg (V):

Jeg kan i det store og hele på venstres vegne tilsige i alt fald en velvillig behandling af det forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov, som er fremsat af kristeligt folkeparti. Jeg skal ikke her ved første behandling tage stilling til den såkaldte sumbøde — i øvrigt et mærkeligt ord — som forslagsstillerne nævner, altså de 2/3 af det beløb, der er indkommet ved salg af den pågældende avis. Jeg tror nemlig ikke, at princippet er rigtigt, i alt fald ikke som det er udformet. Men at man skulle kunne straffe den virksomhed, som betaler folk løn for at overtræde loven, kan vi godt tilslutte os.

Lovforslaget er ikke blevet særlig velvilligt modtaget af pressens organisationer, og det kan måske undre noget. Dog må vi indrømme alle sammen, at der kan være betæneligheder, og der er betæneligheder. Ytringsfriheden er blevet nævnt, hvor meget vi nu end skal lægge i det, det er knap nok, man kan se det umiddelbart, for det er en selvfølge, at pressen skal have lov til at skrive det, jeg havde nær sagt, der passer den, men den skal vide, at når den overtræder almindelige regler på det område dér, kan det komme til at koste dyrt.

Udgiverne er betænelige. Det kan måske forstås ud fra en økonomisk interesse i, at det foreliggende lovforslag ikke vedtages. Jeg har set, at chefen for Det berlingske Hus, chefredaktør Aage Deleuran, mener, at lovforslaget er lidet gennemtænkt, og at den nuværende lov om privatlivets fred er tilstrækkelig. Jeg vil sige, at hvis den skulle være tilstrækkelig, så er jeg uenig med chefredaktøren i de fremsatte udtalelser.

Jeg ser også, at Journalistforbundets næstformand, Carl John Nielsen, søger at mistænkeliggøre forslaget og bl. a. siger, at formentlig er det et forsøg på at skubbe vælgerne utilfredshed med politikerne over på massemedierne. En sådan udtalelse må godt have lov til for min skyld at stå ganske alene i dens totale mangel på argumenter.

Men det er som sagt et lovforslag, der er blevet stærkt diskuteret, og vi har også set, at en af vore ansete jurister, højesteretssag-

[Holmberg.]

fører Rørdam, mener, at lovforslaget dækker nogle huller i loven, men ikke dem alle. Højesteretssagføreren nævner herefter overskrift og tekst, der ofte totalt mangler overensstemmelse. Vi er mange i det høje ting, der sandelig også har været udsat for, at der ikke har været megen overensstemmelse mellem tekst og overskrift. Højesteretssagføreren opfattelse er her, at det kan være så groft, at straf også her kan være på sin plads. Det er muligt, at det er sværere, men vi kan i alle tilfælde drøfte også det i retsudvalget.

Vi ved da alle, at vi i forvejen har straffebestemmelser, og vi har også set for nylig i et usædvanlig groft tilfælde, at en redaktør udnævnes til „symbol“ på den skyldige. Det kan nemt føre til, at også straffen bliver udlagt som symbolsk. En virkelig klækkelig tillægsbøde her kunne sikkert være på sin plads.

Så vil jeg gerne pointere, at vi skal tænke os meget godt om, for som lovforslaget er udformet, kan det ikke bruges, da det kan betyde en fare for ytringsfriheden, og det er klart, at der er ingen, der vil være med at begrænse den. Men vi er som sagt villige til at drøfte ændringer i de nuværende forhold, og vi vil gerne være med til at sikre den såkaldt almindelige mand mod tilfældige overgreb og smagløse udleveringer af privatlivet. Vil aviser og ugeblade fortsat løfte dyner og rode i folks privatliv på den mest påtrængende facon, må de være klar over, at det kan komme til at koste dyrt. Vi finder altså, at vi kan drøfte forskelligt. Vi ved desværre også, at mange borgere føler, at de står magtesløse over for presseovergreb. Det er ingen tjent med, slet ikke pressen. Jeg tror ikke, at lovforslaget, som det er udformet, kan bruges, jeg tror ikke, det går an at fikse konkrete beregninger for fastsættelse af en bødes størrelse. Det er sikkert alt for enkelt.

Som det vel er fremgået, er vi positivt indstillet over for lovforslaget, men vi må se på mange enkeltheder under det kommende udvalgsarbejde.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Det lovforslag, som kristeligt folkeparti har fremsat, berører et emne, som jeg tror optager ganske mange i befolkningen. Der

har på det sidste været eksempler på krænkelse af det hensyn til privatlivets fred, som er en forpligtelse også og ikke mindst for pressen.

Såvel i bemærkningerne til lovforslaget som i sin fremsættelsestale anfører kristeligt folkeparti, at de nuværende straffebestemmelser er for lempelige og derfor ikke i tilstrækkelig grad forebygger overgreb. Forslagsstillerne mener, at det især skyldes det forhold, at det er en enkelt person i form af den ansvarshavende redaktør og ikke bladejeren som sådan, der retsforfølges. Jeg ved ikke, om det er bevidst, men forslagsstillerne kommer her til at angribe et af de væsentligste principper for en fri dagspresse.

Det er en efterhånden alment accepteret holdning, at bladets redaktionelle ledelse ikke bør være underkastet censur af et blads økonomiske ledelse. Selve dette, at et blads redaktionelle linje lægges af bladets redaktionelle ledelse, vil for mange stå som selve forudsætningen for, at et dagblad kan føre en selvstændig linje.

Jeg tror ikke, det er muligt at opretholde forslagsstillernes tankegang om retsforfølgning af de økonomiske ejere, uden at man samtidig kommer til at ændre ved princippet om den redaktionelle frihed. Jeg ved ikke, om det er forslagsstillernes hensigt at begrænse den redaktionelle frihed. I så fald er jeg uenig med forslagsstillerne. Hvis det derimod kun er forslagsstillernes hensigt at søge sådanne straffebestemmelser fastlagt, at det forpligtende hensyn, som en fri presse skal varetage, kan styrkes, ja, så er der rimelig grund til i et udvalg at få gennemdrøftet hele denne problemstilling, men jeg må som sagt på forhånd advare imod, at man så følger den linje, som lovforslaget er udtryk for.

I et demokrati er der to væsentlige hensyn at varetage i spørgsmålet om pressens stilling. Det er selve forudsætningen for et demokratis opretholdelse, at man har en fri presse, der føler et ansvar for rollen som kritisk overvåger af myndigheder og samfundsliv i det hele taget. Det andet hensyn er beskyttelsen af privatlivets fred. Også det er en fundamental forudsætning for et demokrati. Enhver vil kunne forstå, at der kan opstå kollisioner mellem disse to hensyn. Det må være lovgivernes første forpligtelse, at der ikke stilles så strenge krav til dagspressen, at den reelt bliver afskåret fra at

[Hilmar Baunsgaard.]

udøve sin frie kritik, og det må være lovgivningsmagtens pligt at søge tilrettelagt så tilpas stramme regler, at der kan sikres mod bevidst tilsidesættelse af hensynet til privatlivets fred. Kollisioner vil i praksis vise sig uundgåelige, men den bevidste tilsidesættelse bør vi kunne forhindre.

Vi diskuterer gerne i et udvalg mulighederne for eventuel yderligere sikring af privatlivets fred, men vi har som forudsætning, at der ikke må opstilles regler, der indskrænker pressens muligheder for at varetage sin vigtigste funktion i demokratiet.

Adam Møller (KF):

Det konservative folkeparti vil gerne tilsige lovforslaget en velvillig behandling i udvalget. Vi tror, det på dette område som på andre områder har vist sig, at udviklingen har været sådan, at der faktisk er behov for skærpede regler. Det er ganske klart for os, at ytringsfriheden naturligvis må tages nøje i agt ved de drøftelser, vi skal have om, hvorledes lovforslaget skal udformes. Ytringsfriheden skal naturligvis bevares, men det skal ikke være en ytringsfrihed, der er uden ansvar, og lovforslagets formål er, så vidt jeg har forstået, netop at placere et ansvar for tilsigtede krænkelser af den ytringsfrihed, som ellers må være naturlig i et demokratisk land.

Jeg vil da også gerne sige, at det forekommer os, at bestemmelsen om, at størrelsen af den bødesum, der skal idømmes, skal være 2/3 af det beløb, der er indkommet ved salg af den pågældende udgave af bladet, måske nok er lovlig kategorisk. Det kunne vel være rimeligt med en mulighed for graduering. Det kunne måske også være rimeligt, at man ikke alene tog det beløb, der er indkommet ved salg af bladet, men også annonceindtægten ved den pågældende udgave af bladet i betragtning.

Men det, der er betragtningen, så vidt jeg forstår det, fra forslagsstillernes side, er netop den, at man vil modvirke, at der bliver idømt ensartede bøder; man mener, at bøderne bør sættes i forhold netop til, om det er store blade, eller det er små blade. Om det altså er blade, der netop har fået en stor udbredelse — eller tilsigter en stor udbredelse — og derved måske også har fået en stor annoncemængde, på visse områder i

hvert fald, ved at følge en ganske særlig linje og ved at lægge en mindre samvittighedsfuld bedømmelse til grundlag, når man fremfører de angreb på privatpersoner, der er tale om.

Jeg tror ikke, det er nok, at man har den nugældende ordning med en ansvarhavende redaktør. Der er ting, der tyder på, at visse blade ligefrem ansætter ansvarhavende redaktører ud fra den betragtning, at de skal have en stråmand, som kan gå i hæfte, når det er nødvendigt, og hvor bøderne bliver fastsat efter den pågældendes indtægt, så bladet med sit meget, meget store oplag kan se ganske lidenskabsløst på, om det får en sådan bøde eller ej. Nogle reklamerer oven i købet af og til med, at de er blevet påtalt i pressenævnet, og negligerer fuldkommen, hvad pressenævnet har bedømt den pågældende handle måde til.

Det er nu engang sådan, at nogle tør og andre tier. Det er en kendsgerning, at der er en begrænset del af pressen, der uanset den nugældende lov tør bringe uverderhæftige, fredskrænkende eller fordrejede angreb på sagesløse borgere, hvor størstedelen af pressen, den hæderlige presse, tier, fordi det strider mod dens presseetik at bringe usandfærdige angreb på sagesløse eller foretage grove og usmagelige krænkelser af privatlivets fred.

Vi vil gerne fra konservativ side være med til at begrænse disse uvederhæftige freds- og ærekrænkelser fra de blades side, hvis egen samvittighed og moral afholder dem fra noget sådant.

Melchior (CD):

I modsætning til de to forrige lovforslag fremsat af kristeligt folkeparti, som vi just har behandlet, kan min gruppe og jeg vise stor sympati for det foreliggende lovforslag, som vi tror har et rigtigt sigte, idet vi ligesom andre lægger til grund, at det ikke har været en begrænsning af pressefriheden, der har været intentionen hos forslagsstillerne. Vi er derfor meget betænkelige ved de straffebestemmelser, man stiller op, men har som sagt sympati for, at sagen drøftes grundigt på ny.

Jeg havde gerne set, at denne første behandling var blevet kædet sammen med første behandling af et andet forslag fra kristeligt folkepartis side, nemlig forslaget til lov

[Melchior.]

om ændring af lov om pressens brug, der omhandler spørgsmål om berigtigelse. Da disse to lovforslag er fremsat samme dag og har en nøje sammenhæng, kunne det måske have været hensigtsmæssigt, men jeg går ud fra, at de under udvalgsbehandlingen vil blive kædet sammen.

Jeg vil gerne et øjeblik opholde mig ved det, som flere af ordførerne har været inde på, og som de har været mest enige om, og hvor jeg er uenig, nemlig spørgsmålet om den ansvarshavende redaktørs stilling og spørgsmålet om forholdet mellem redaktion og udgiver. Jeg tror, at begrebet ansvarshavende redaktør, således som det fremgår af presseloven, bliver i høj grad overfortolket i almindelig praksis. Det radikale parti var i dag, måske for første gang i et år eller to, repræsenteret ved fhv. statsminister Hilmar Baunsgaard — det får vi nok at læse om i pressen i morgen, den er jo altid velorienteret med hensyn også til det statistiske. Det viser lidt om, hvor megen betydning dette lovforslag tillægges.

Hr. Hilmar Baunsgaard sagde, at den redaktionelle linje lægges af redaktionen uafhængigt af udgiveren. Nu er det bare sådan, at det er udgiveren, der ansætter redaktøren, og han vælger jo ikke ham eller hende helt tilfældigt, så alene i ansættelsen, udvælgelsen, af redaktøren ligger der en lægning af en linje. Derudover findes der i de fleste aviser en instruks eller nogle forholdsregler til brug for redaktionen, nogle forholdsregler, der er lagt af bestyrelsen. Jeg er derfor ikke så sikker på, at denne uafhængighed er sådan, som man i al almindelighed antager. Jeg kan til påvisning af dette henvise til, at dagbladet Aktuelt's chefredaktør — der jo nok står som en af dem, der ved mange lejligheder fremhæver, at der ikke bør være nogen sammenblanding af det redaktionelle, det administrative og det ejermæssige på en avis — dog i gentagne artikler tyede til at ansvarliggøre bestyrelsen for Politikens bladhus for Ekstra Bladets linje, idet man ikke bare nævnte dem ved navn, men også bragte billeder af disse bestyrelsesmedlemmer og i ledende artikler og i stort opsatte chefredaktørartikler påviste, at bestyrelsen i et bladhus ikke kan undrage sig ansvaret, når bladets redaktion eventuelt passerer en vis linje for, hvad man

kan tillade sig eller ej. Det er så et spørgsmål, hvor denne linje egentlig ligger, men vi har altså her fra eksemplet med en ledende pressemand i dette land set, at man godt kan inddrage bestyrelsesmedlemmer i den slags spørgsmål. Jeg vil derfor advare imod, at man tror, at det er sådan, at man har denne helt skarpe sondring mellem udgiverkreds og redaktion, og jeg tror, at det engelske publishersystem, som man jo til en vis grad praktiserer i Det berlingske Hus og i Jyllands-Posten, i og for sig er en tiltalende form, således at ansvarsplaceringen ikke er spredt, men samlet.

Jeg vil gerne sige, at det er påfaldende, at pressen, der jo er eksperter i, og med rette gør sig umage for, at kritisere alt og alle, at de er vældig sensible, når det drejer sig om, at de selv bliver kritiseret. Jeg tror, det var hr. Holmberg, der her bragte nogle citater af forskellige pressefolks imødegåelse af dette lovforslag. Det kan jeg godt forstå. Jeg kan godt forstå, at man værner sin absolutte frihed, så langt man kan komme til det, men hvorfor er der ikke nogen selvjustitts? Hvorfor kommer pressens egne repræsentanter, det være sig redaktører eller journalister, ikke og siger: ja, vi kan da godt se, der er så og så mange overgreb, og vi, som har mest mulig indsigt i det og bedst forstand på det, kan godt selv pege på en hel del muligheder for at forbedre situationen, således at disse overgreb ikke finder sted, f. eks. således som det jo overvejes allerede nu ved indførelse af det svenske ombudsmandssystem.

Jeg tror, at hvis vi kom ind på noget sådant, så ville noget af det lovforslag, der her er fremsat, kunne overflødiggøres, men vi er altså meget interesseret i, at man i samarbejde med pressens egne organer når frem til en stramning af reglerne, således at de mange misbrug, der finder sted, kan blive dæmpet.

Poul Dam (SF):

Med hensyn til det principielle i denne sag vil jeg gerne henholde mig til, hvad hr. Hilmar Baunsgaard sagde, jeg synes, det var meget rigtigt og væsentligt. For øvrigt er dette forslag jo udtryk for den almindelige hetz imod pressen, som er blevet så moderne. Jeg synes, at den i nogen grad bygger på en proportionsforskydning. Hvis man kan

[Poul Dam.]

en lille smule pressehistorie, ved man, at pressen med de fejl og misforståelser og overgreb, der forekommer i den, dog alligevel er langt bedre i vore dage, end den har været tidligere. Jeg mener, vi er inde i en sund udvikling for pressen.

Jeg kan ikke være med til dette lovforslag.

Jens Møller (KrF):

Kristeligt folkeparti anser det for et af sine vigtigste mål altid at opsøge de mennesker, der trænger til hjælp på den ene eller den anden måde, og prøve på at hjælpe dem. Det er også det, der er hensigten med dette lovforslag. Det er et forsøg på at beskytte den almindelige borger, kvinde og mand, imod ytringsmonopolernes overgreb. I dette forhold er den almindelige borger, den almindelige kvinde og mand, virkelig værgeløse i almindelighed over for disse meget store ytringsmonopoler.

Den lov, vi har nu, er skabt i en anden tid end den, vi lever i. Den er skabt i en tid, hvor vi havde mange små aviser, aviser, der var skabt på politisk baggrund eller med mere eller mindre idealistisk sigte. Det var i det store og hele aviser, der ikke var større, end at de kunne overses af en enkelt mand, af den ansvarshavende redaktør. Men tiderne er skiftet. I dag er adskillige dagblade blevet til egentlige forretningsforetagender, hvis vigtigste formål er overskud eller profit, og desværre er det jo sådan, at det åbenbart kan betale sig at svælge i sladder, i at Sdpensle familietragedier, i billig forargelse. uamtidig er de blevet så store, at de er blevet disse egentlige ytringsmonopoler, hvis ytringer går ud til vide kredse, hvor den enkeltes ytringsfrihed er ganske indskrænket i forhold hertil. De er blevet så store, at de ikke længere kan overses af en enkelt mand, af den ansvarshavende redaktør. Disse to ting har totalt ændret situationen. Dette med profitten giver jo en stærk motivation til at overskride lovens grænser, fordi man derved kan tjene flere penge

Der er blevet talt om redaktionens frihed til at lægge bladets linje; det er jeg fuldstændig enig i, men man må se i øjnene — som det også er nævnt fra anden side — at det, at bladets udgivere, bestyrelsen, er interesseret i en ganske bestemt linje, ikke kan undgå at påvirke denne redaktionelle

frihed, og det kan ske i såvel den ene retning som i den anden retning. Der kan altså også være en begrænsning af den redaktionelle frihed netop i, at det kan betale sig at køre den slags forargeligt stof. Dette, at en enkelt mand ikke længere kan overse det, er vel også baggrunden for, at de domme, der i den senere tid er faldet over ansvarshavende redaktører, er forholdsvis milde. Man indser, at de faktisk ikke har mulighed for alvor at være med i det enkelte tilfælde, og det ansvar, der pålægges dem, er i virkeligheden ikke så stort.

Alt dette har jo også ført til, at der kunne fremdrages talrige eksempler på, at mennesker er blevet overfaldet og tilsmudset af enkelte af vore største blade. Der findes to sammenslutninger af mennesker, den ene er allerede én gang nævnt her: BRUN; der er også den, der hedder Borgernes Pressesamfund, som har samlet sådanne eksempler, og alle, der ønsker at se dem, kan henvende sig til én eller begge af disse to sammenslutninger, så er jeg sikker på, de vil få dem tilstillet, hvis ikke de allerede har fået dem.

På grund af disse forhold mener vi, at redaktionen nok skal fastholdes på sit ansvar, på dette område skal der vel ikke være nogen ændring af domspraksis, men det må være rimeligt, at også de økonomiske bagmænd, de mennesker, der tjener på ondskaben, bliver inddraget i sanktionerne. Og da deres formål med det er profit, er penge, så er det vel helt naturligt, at de også straffes på pengepungen, og derved vil motivationen til lovovertrædelsen fjernes. Hvis disse straffe bliver tilstrækkelig store, vil det komme til at virke modsat, så der nu netop bliver en motivation til at holde sig inden for lovens grænser, og derved vil man beskytte den almindelige borger.

Hvor store disse bøder skal være, kan vi diskutere i udvalget. Når vi har skrevet 2/3 af salget den pågældende dag, ville vi antyde 2 ting. Vi ville antyde proportionaliteten i det, og vi ville antyde, at det skulle være anselige bøder, som virkelig kunne mærkes.

Der er problemer i det, og dem vil vi gerne diskutere, men det er altså ikke censur, vi vil. Vi vil ikke ramme ordentlige blade, vi vil ikke ramme redaktørerne hårdere, snarere tværtimod, men vi vil ramme de kyniske økonomiske bagmænd, der tjener

[Jens Møller.]

penge på andre menneskers ulykke, og vi vil beskytte den værgeløse borger mod ytringsmonopolernes udnyttelse.

Kaj Hansen (DKP):

Kommunisterne har sympati for de tanker, der er nedlagt i dette lovforslag, som vi har forstået på den måde, at hovedsigtet med det er at beskytte privatlivets fred. Vi har derimod ikke nogen tiltro til, at den fremgangsmåde, der her er foreslået, er den rigtige.

Der er en vis forbindelse mellem det lovforslag, vi nu behandler, og det foregående lovforslag, og det synes, at kristeligt folkeparti er kommet til den erkendelse, at under det kapitalistiske samfund med dets profitmotiv kommer der mange uheldige ting frem, som må bekæmpes. Det er vi enige i, men vi tror nok, at det så også er meget afgørende, at man kommer til roden for at nå en effektiv bekæmpelse. Vi så da gerne, og det var ønskeligt, om vi havde love, der sikrede, at pressen skrev sandheden og kun sandheden, at der ikke var nogen snagen i menneskers privatliv og forskellige andre ting. Men vi tror, der kun er begrænsede muligheder for at bøde på skaderne, når det fortsat er sådan, at det er profitmotivet, der er afgørende.

Hr. Poul Dam havde ikke mange ord at sige, men det, han sagde, synes jeg var ret betydningsfuldt, idet han sagde, at pressen er inde i en sund udvikling. Jeg må sige, at det forstår jeg faktisk ikke, eftersom udviklingen er den, at pressen bliver mere og mere kommerciel og mere og mere kapitalistisk. Jeg troede ikke, det lige var det, hr. Poul Dam forstod ved en sund udvikling.

Jeg tror også, at det er en illusion, når hr. Hilmar Baunsgaard siger, at princippet for dansk presse er, at redaktionen er fuldstændig adskilt fra ledelse og administration. Jeg tror, at det må være en illusion, og det er der jo nok mange eksempler på. Det har også vist sig ved flere lejligheder, at det også er en illusion, at redaktionen er uafhængig af annoncørerne osv., som også hører til det administrative foretagende.

Vi ser gerne, at man finder frem til de rigtige metoder til at beskytte privatlivets fred, men det er yderst farligt at gribe ind på en sådan måde, at det er et mere eller

mindre forsøg på at stække ytringsfriheden, for til ytringsfriheden knytter der sig jo mange ting. Mit partis presse har jo igennem mange år lejlighedsvis måttet betale bøder, og vi har også haft redaktører, som måtte afsone fængselsstraffe, men det har aldrig nogen sinde været, fordi vi har snaget i folks privatliv. Det er, fordi vi har rejst politiske sager, nå ja, som de domstole, vi har i dette land, ikke mente at der var tilstrækkeligt sandhedsbevis for. Derfor vil vi altså vende os imod, at man på nogen som helst måde kommer til at binde pressens ytringsfrihed, så det forhindrer, at den gennemfører det politiske opklaringsarbejde, der er nødvendigt her i samfundet.

Jeg synes også, det er en fantastisk tro, kristeligt folkeparti har på bøder for jeg tror ikke, at disse bøder vil genere de store kommercielle bladhuse særligt. Det kan jo blive en ganske alvorlig affære for et lille, fattigt blad, og jeg tror, der er nogle, der driver bladvirksomhed så kynisk her i landet, at de efterhånden også vil indkalkulere disse bøder i de almindelige omkostninger, og så er vi jo lige vidt. Det er altså ikke den vej, kristeligt folkeparti har foreslået vi skal gå, men vi vil gerne være med til at finde de rigtige veje frem.

Mølgaard (DR):

Jeg forstår, at forslagsstillerne ikke vil ramme de ordentlige blade, det er kun de grimme, der skal rammes, så derfor vil man ikke betegne det, man gerne vil opnå på området, som censur. Man skal være varsom med en begrænsning af livets udfoldelse i al dets mangfoldighed. Det er ikke alle dufte, der er blomsterdufte. Lad dem dog leve med disse dufte, selv om det ikke er enhver bi, der vil opsøge dem direkte.

Vel, ytringsfriheden må administreres under ansvar. Den måde, kristeligt folkeparti tilsigter ansvarsbestemmelserne ændret på, må vi være betænkelige over for.

Kristeligt folkepartis forslag indeholder en på forhånd fastsat størrelse af bøder for en række straffbare forhold, der allerede efter gældende straffelov kan straffes med både bøde, hæfte og fængsel. Vi må finde det betænkeligt generelt i en lov at fastsætte bødens størrelse i forhold til et blads bruttoindtægt ved salget af en enkelt udgave. Blade, som har store oplag, vil blive straffet

[Melchior.]

hårdt, mens blade med et lille oplag straffes mindre hårdt, selv om deres specielle udbredelsesområder måske gør, at den skadelidte har været udsat for meget mere skade i anledning af disses udbredelse. Blade, som ved hjælp af annonceindtægter omdeles gratis, og det er ofte i store oplagstal, straffes slet ikke.

Retsforbundet finder, at de gældende straffebestemmelser giver domstolene rimeligere mulighed for at straffesådanne overtrædelser end det lovforslag, vi her har til behandling. Noget andet er, at vederlagsprincippet ofte burde sættes mere i højsædet. Erstatningsbetalingerne burde ofte være klækkeligere, hvor nogen trampes ned eller svines til.

Karakteristisk for hele vort retssystem er det jo, at hensynet til de skadelidte er skudt alt for langt i baggrunden. Det er der grund til at drøfte nærmere under det forestående udvalgsarbejde om dette lovforslag. Sanktionsbestemmelserne og erstatningsbestemmelserne må belyses meget nøje under dette udvalgsarbejde.

Ordføreren for forslagsstillerne (Bracher)
(KrF):

Mens pressen tidligere blev betragtet som befolkningens tjener, som sørgede for at give informationer og vejledning, så har det i de senere år ændret sig mere og mere derhen, at pressen i dag på en måde optræder som herre og tugtemester og øver pression over for befolkningen og myndighederne. Det er der mange eksempler på fra de senere år, også eksempler på angreb på enkeltpersoner og befolkningsgrupper, som har lidt kolossalt under disse angreb, og det er noget af det, der har fået os til at fremsætte forslaget, sådan at man kunne skride ind over for sådanne uhyrligheder.

Indtil nu har man ifølge den nuværende presselov kunnet give bøder eller hæftestraf til den ansvarshavende redaktør, og disse bøder har ikke været særlig store. Man har

ofte ironiseret over dem fra bladet selv, også over hæftestrafpen, når det har gældt redaktøren, og man har så også givet berigtigelser af en besemt sag et eller andet sted i bladet, hvor det ikke har været særlig synligt.

Man må kunne finde ud af at give en mere alvorlig understregning af, at overtrædelse af den presseetik, som pressens folk jo selv taler om, må kunne stoppes ved, som vi har foreslået det, måske at idømme en effektiv bøde eller måske på anden måde. Der er ingen af os, der ønsker, og det gør kristeligt folkeparti heller ikke, nogen som helst form for begrænsning af ytringsfriheden. Det er ikke det, vi er ude på, men vi må være med til at lade pressen forstå, at der er en grænse for, hvor langt man kan gå ind på livet af enkeltpersoner og familier og grupper. Kritik er godt og nødvendigt, men ond kritik, som gør ondt medfører menneskelige tragedier, må man stoppe. Vi har jo i den senere tid set sørgelige eksempler på dette, og vort lovforslag er et forsøg på at beskytte mod overgreb fra pressens side, ikke på nogen måde på at øve censur.

Vi er jo i den meget mærkelige situation i kristeligt folkeparti i dag, at vi har fremsat 2 lovforslag, hvorom man siger, at de jo teknisk ikke er særlig gode, men intentionerne i dem er gode, de bliver opbakket. Vi har fået mange gode ord for disse ting, og det er vi selvfølgelig glade for. Vi takker for justitsministerens velvillige indstilling også over for dette lovforslag og ligeledes andre ordføreres velvillige indstilling.

Den, der har været kraftigst imod os, er jo hr. Poul Dam, som mener, at dette lovforslag er et led i den almindelige hetz mod pressen, men, hr. Poul Dam, hvis der er en almindelig hetz mod pressen i dag, så må der vel være en grund for det. Det mener vi altså der er, og det er derfor, vi er fremkommet med vort lovforslag.

Jeg tror ikke, pressen er inde i en sund udvikling, men vi vil da håbe, at den kan komme det.

Melchior (CD):

Jeg synes, det er nødvendigt at pege på, efter at flere ordførere har talt om pressens profitinteresser, at det faktisk ikke er særlig profitabelt at udgive aviser i Danmark. Selv de store bladhuse og de store oplag afkaster faktisk ikke overskud, og flere af disse bladhuse ville ikke kunne eksistere, hvis de ikke hentede indtægter fra anden virksomhed såsom trykkerivirksomhed, forlagsvirksomhed, boghandel og andet. Jeg synes lige det skal vides, at motiverne altså ofte er bedre, end mange antager.

Derimod tro jeg ikke, hr. Poul Dam har ret i, at der er en hetz mod pressen til stede. Det, der er tale om, er, at alle jo erkender, at den store del af aviserne gør deres arbejde helt fremragende, men netop på den baggrund må det da være tilladt ligesom på alle andre af samfundslivets områder at forsøge at tage højde for, at misbrug ikke skal kunne finde sted.

Det er alt for fristende ikke at vise en af dagens aviser frem — det er Ekstra Bladet — hvor vi har en stor overskrift, der hedder „Myrdet fordi hun var gravid“. Nu er det altså tilfældigvis en dame i Norge, som er dansk født, men det er jo i og for sig ikke det afgørende, det er et menneske som alle andre. Der er begået et mord, og avisen meddeler „Myrdet fordi hun var gravid“ med, jeg var lige ved at sige meterhøje overskrifter. Når man så læser nærmere, er der en teori om, at det forholder sig sådan, men der er også en teori om, at det er et politisk drab, og der står ydermere i artiklen, at politiet i dag muligvis forventer at få en nærmere belysning af, hvordan det måske forholder sig.

Der er vel ikke noget særligt værn for ytringsfriheden i, at man skal have lov til at give denne meddelelse om en afdød, hvis familie ikke mindst må have mulighed for en hensyntagen, og dette ser vi altså så tit groft overtrådt netop på forsiderne. Aviserne er jo altid bedre indeni end på forsiderne, bagsiderne er også tit meget gode. Derfor må der være rimelighed i at sige: i pressens egen interesse må den medvirke til at få det ude på det værste overdrev luget ud. Selv i boksning er der jo visse regler om fair play, og man kan vist roligt sige, at man normalt ikke matcher en sværvægter med en myggevægter. Pressen er her svær-

vægteren over for myggevægteren, den enkelte borger, som har meget vanskeligt ved at retfærdiggøre sig, hvis der først er sat et stød ind, og det er for billigt at slå med åben handske og slå under bæltestedet i den slårkamp, der foregår i den almindelige offentlige debat, og hænge hinanden ud. Derfor tror jeg, at det før eller senere vil blive nødvendigt at spørge statsministeren, om han som pressens minister gør sig overvejelser om fra regeringens side at komme med et lovforslag om en presseombudsmand.

Ejler Koch (S):

Hr. Holmberg startede med den lidt forbløffende bemærkning, at ytringsfriheden tales der så meget om, eller hvad det nu er, der ligger i det her. Jeg tror nemlig, at der ligger noget meget centralt i det. Hr. Holmberg fortsætter med at sige, at hvis der sker krænkelse af ytringsfriheden og man overtræder grænserne, så skal det koste dyrt. Jeg tror, man må gøre sig klart, at der allerede i truslen om, at hver gang vi befinder os på denne ømtålige grænse, skal det koste dyrt, ligger med nødvendig konsekvens, at næste gang bliver redaktionen forsigtigere, næste gang bliver man mindre kritisk, og langsomt skrider grundlaget for den ytringsfrihed og den pressefrihed, som er fundamentet for vores politiske demokrati.

Hr. Holmberg påberåbte sig også en anset jurist, højesteretssagfører Rørdam. Jeg vil henviser hr. Holmberg til en lige så anset jurist, lektor Frøbert ved Danmarks journalisthøjskole, som i sidste nummer af Dansk Presse har skrevet en artikel med helt modsatte synspunkter af dem, hr. Rørdam fremsatte. Så kan vi få et mere afbalanceret billede af sagen.

Jeg tror derfor, vi bliver nødt til at advare meget kraftigt imod, at vi, hver gang der sker en overskridelse af det, vi selv synes er grænserne, farer ud og forlanger skærpede regler, forlanger yderligere sanktioner. Hermed kan det ikke undgås at vi griber ind i pressefriheden.

Når hr. Jens Møller kommer ind på, at det ikke har været meningen med dette lovforslag at ændre i forholdene på redaktionerne og give bestyrelserne mere indflydelse, så vil jeg da egentlig gerne vide, hvordan man kan sikre, at bestyrelserne bliver økonomisk ansvarlige for meget store beløb,

[Ejler Koch.]

uden at de dermed også skulle ønske i øget omfang at gribe ind over for den redaktionelle linje i bladet. Ønsker man det, som hr. Melchior var inde på, så synes jeg, man skal tage det spørgsmål op og se, om man kan finde nogle regler om det. Jeg synes ikke, det er nogle regler, man skal fremtvinge ved at fremsætte et ændringsforslag til straffeloven. Vi må have klare regler på bordet og finde ud af, hvordan vi ønsker disse forhold. Det er ikke noget, der kan komme som en indirekte virkning af en ændring af straffeloven og lusket ind, om man så må sige, ad bagdøren.

Hr. Jens Møller siger, at de regler, vi behandler, er givet i en ny tid. Jeg må selvfølgelig erkende, at man kan mene, at der efter den 4. december er indvarslet en ny tid, men jeg må dog minde om, at de regler, der findes om freds- og ærekrænkelser i straffeloven, er vedtagne i sidste, ja, det bliver altså forrige, folketingssamling, for vi havde jo en lille én i efteråret, men de er altså ikke mere end ét år gamle, og det er dog trods alt begrænset, hvor meget der er indvarslet af ny tid på dette område, så jeg har vanskeligt ved at se, at der her skulle ligge et omfattende argument for at ændre reglerne igen.

Holmberg (V):

Jeg har kun enkelte bemærkninger til hr. Ejler Koch. Det må da vist være med vilje, hr. Ejler Koch vil misforstå mig, for det, hr. Ejler Koch lagde mig i munden, har jeg aldrig sagt. Jeg gjorde nemlig opmærksom på, at ytringsfriheden skulle bevares, og i forbindelse med, at de i pressen måtte skrive det, der passede dem, sagde jeg, at hvis de overskred de almindelige presseetiske regler, som vi har set det i gentagne tilfælde, så mente vi altså, at det var bedre med lidt strengere straffebestemmelser end nu. Det var det, det drejede sig om.

Og så sagde jeg i øvrigt til sidst, at som loven var udformet, mente jeg ikke, den kunne bruges.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Hr. Melchior var i sit første indlæg inde på den begrænsning i den redaktionelle frihed, der lå i selve det forhold, at det var et blads bestyrelse og dermed formentlig dets økonomiske ledelse, der ansatte redaktøren, og

andre var inde på det samme, at man ikke skulle overvurdere den redaktionelle frihed.

Jeg vil da gerne sige, at det da er rigtigt, at ved selve ansættelsen af redaktøren lægges der en bladpolitisk linie. Vi har jo da heldigvis stadig en række dagblade, der er idébestemte, og det er da i sig selv en naturlig ting, at den redaktør, der antages, er forpligtet på den principielle idé, som er bladets. At et radikalt blad principielt skal forfægte en radikal livsholdning, er der ikke noget overraskende i. At et socialdemokratisk skal gøre det, er der ikke noget overraskende i. At en venstreavis skal anlægge venstres, er der ikke noget overraskende i. Men der skal efter min mening heller ikke under nogen omstændigheder lægges mere end dette, at der er en idébestemt linje i et blad. Den kritiske overvågen må ikke begrænses, og det, sagen drejer sig om i dag, er jo dette, om man kan gøre det, som kristeligt folkeparti foreslår, uden at begrænse dagspressens efter min mening for demokratiet helt livsnødvendige kritiske overvågen, og det tror jeg ikke man kan.

Hr. Jens Møller sagde, at den almindelige borgers interesser og den almindelige borgers sikkerhed må vi beskytte. Ja vel, det er, hvad vi alle er enige om. Derfor lå der også i mit første indlæg et tilsagn om, at vi ville forhandle om det, men den almindelige borgers største interesse er, at pressen ikke tvinges til tavshed i nogen situation, for hvis pressen tvinges bort fra sin kritiske overvågen, så er mulighederne for overgreb mod den almindelige borger virkelig til stede. Den almindelige borgers interesse er, at pressen har adgang til denne kritiske overvågen.

Så sagde hr. Jens Møller: vi vil ikke censur. Nej, det tror jeg sådan set heller ikke, for så havde jeg talt anderledes uvenligt til forslagsstillerne, men hr. Jens Møller begrunder det på en måde, der vil føre til censur. De ordentlige blade skal ikke rammes, siger hr. Jens Møller, kun de uordentlige. Jo, men dette ud fra sin egen subjektive forudsætning at ville bestemme, hvem der er ordentlig, det er censur, og det er censur, vi ikke skal have.

Adam Møller (KF):

Jeg synes, at nogle enkelte af ordførerne, og for øvrigt også i en enkelt sætning ordfø-

[Adam Møller.]

rerer for forslagsstillerne, på en lidt forkert måde har talt om pressen i al almindelighed. Så vidt jeg har forstået dette forslag, så tilsigter det jo absolut ikke at begrænse pressen i almindelighed i at ytre sig, i at fremføre kritik, i at overvåge, hvad der sker i det offentlige liv, hvad der sker i den offentlige administration osv.

Det, forslaget vender sig imod, er jo udelukkende, når denne pressefrihed misbruges til grove overfald på personer, til indblanding i privatliv, til udbasunerung af ting, som er offentligheden ganske uvedkommende, og hvor den enkelte borger jo ikke har megen mulighed for, således som det har vist sig, at få sine synspunkter frem og få den beskyttelse, som den enkelte borger i et retssamfund må have krav på.

Der er også talt om det idébestemte i pressen, og det er vi da naturligvis alle sammen enige i, men det kunne vel også gå ind i det idébestemte, som en bestyrelse gav som retningslinje til sin redaktion, at den netop ikke skulle blande sig i disse rent private forhold, at den ikke, som der er nævnt eksempler på her og i det materiale, der er tilsendt folketinget fra forskellige organisationer, griber direkte ind over for private personer på en usmagelig måde.

Det er det, vi fra konservativ side gerne vil medvirke til at få en begrænsning af, uden at vi derved på nogen måde vil indskrænke den ytringsfrihed under ansvar, som vi mener bør præge et retssamfund.

Lindholt (FP):

Jeg lyttede med interesse til hr. Hilmar Baunsgaards bemærkninger angående disse meget ophøjede redaktører. Det er jo ligesom om redaktører i dette land tillægges sådan en vis mystisk kraft, altså at de er de eneste bevarere og de eneste, der fører sværdet for ytringsfriheden her i landet. Mon ikke det stort set kan komme ud på det samme, om det var de personer, der sad i bladets bestyrelse, eller det eventuelt var kontorbuddet, der bestemte, hvad der skulle sendes ud gennem avisen? Mon disse redaktører indtager nogen som helst anden stilling i det job, de nu engang har, end vi andre gør, der hvor vi er ansat?

Jens Møller (KrF):

Der er blevet sagt, at vi fra kristeligt folkepartis side med dette forslag ville en hetz mod pressen. Det er der naturligvis ikke på nogen måde tale om. Så kunne man lige så godt kalde det en hetz mod bilisterne, hvis man foreslog, at de skulle have en straf for at køre for stærkt; det er nøjagtig det samme. Der er heller ikke, som hr. Hilmar Baunsgaard er bange for, tale om, at vi ville tvinge pressen til tavshed eller hindre den i kritik af samfundet. Vi er da naturligvis interesserede i, at den har sin frihed til at tale, har sin frihed til også at kritisere samfundet. Det er kun i de tilfælde, hvor der er tale om lovovertrædelser, at dette her kan komme ind. Det vil jeg lige gøre opmærksom på, hvis man ikke skulle være helt klar over det. Og hvis der skulle være fare for, at dette skulle kunne udnyttes til politisk pression over for pressen, så må det være, fordi der er noget i vejen med loven andre steder. Det vil vi meget gerne være med til at se på i et udvalg, for det skulle meget nødig blive resultatet af det, at man lagde bånd på pressens ret til at tale frit om alle ting. Det er jo ikke det, der er tanken med det.

Så er det med de ordentlige blade, der ikke skal rammes, faldet nogle for brystet. Jeg mener ikke — jeg ved ikke, hvad jeg sagde, det kan jeg ikke huske nøjagtigt — det er blevet citeret som jeg sagde: de ordentlige blade skal ikke rammes. Min tanke er naturligvis, at de ordentlige blade ikke vil blive ramt af det, og det, der afgør, om de er ordentlige eller ej, er så, om de bliver ramt eller ej.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om et nyt straffesystem bygget på vederlags- og erstatningsprincippet [af Bay m. fl.]

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XL) findes i tillæg A. sp. 2555, fremsættelsen i tidenden sp. 3644).

Forslaget sattes til forhandling.

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Det nye straffesystem, der bygger på vederlags- og erstatningsprincippet, og som med brede penselstrøg er skitseret i det forslag til folketingsbeslutning, som er fremsat af en række medlemmer af fremskridtspartiets folketingsgruppe, skulle jo ifølge forslagets bemærkninger indebære en række gunstige virkninger.

Der tales om erstatning til den forurettede og, svarende hertil, om gældfrihed for den indsatte, om systemets fordele med henblik på de indsattes fysiske og psykiske sundhedstilstand og meget poetisk om rygge, der rankes, og om værdifulde mennesker, der træder ud i solen. Det er stolte ord, men jeg kan ikke lægge skjul på, at jeg har svært ved at se forbindelsen mellem disse udtalelser og de konkrete tanker, der i øvrigt er indeholdt i bemærkningerne til forslaget.

Det nævnes for det første, at alle fængsler og straffeanstalter skal forandres til fabrikker og værksteder, der skal drives på fuldt forretningsmæssig basis, bl. a. således at de indsatte skal have fuld tarifmæssig løn. Som bekendt skal indsatte, der udstår fængselsstraf, være beskæftiget med arbejde eller uddannelse. Valget af beskæftigelse træffes i hvert enkelt tilfælde på grundlag af en samlet vurdering af den indsatte forhold, og det tilstræbes herved at søge den indsatte motiveret for en beskæftigelse, som er egnet til at afbøde manglende skolemæssige kundskaber eller en mangel på erhvervsmæssig uddannelse. Anstalterne har på denne baggrund opbygget et beskæftigelsesapparat, der omfatter værksteder inden for mange brancher, omfatter også landbrug og gartneri, og man arbejder til stadighed med udviklingen af arbejdsdriften til moderne produktionssteder.

For så vidt som det foreliggende forslag betoner vigtigheden af, at de indsatte beskæftiges med meningsfyldt arbejde, så har forslaget alene karakter af en bekendelse til de målsætninger, som allerede er gennemført, eller som søges gennemført i kriminalforsorgens anstalter.

Der kan også være grund til at fremhæve, at forretningsmæssige hensyn naturligvis indgår i tilrettelæggelsen af arbejdsdriften i anstalterne. Inden for alle arbejdsgrene søges arbejdet, så vidt de særlige institutionsforhold tillader det, tilrettelagt som i tilsvarende virksomheder i det normale erhvervsliv, og produkterne kalkuleres og prisansættes efter regler svarende til dem, der gælder i det private erhvervsliv.

Forslagsstillerne synes imidlertid at forestille sig, at man i kraft af indtægterne ved en arbejdsdrift inden for kriminalforsorgens rammer skulle være i stand til at finansiere det offentliges udgifter ved anstaltsdriften, at yde erstatning til eventuelle ofre, opsparing og lommepege for de indsatte og hertil fuld tarifmæssig løn. Jeg må blot hertil sige, at sådanne forestillinger er uden enhver forbindelse med virkeligheden. Værdien af anstaltens årlige produktion ligger i dag på omkring 33 mill. kr., men de samlede udgifter til anstaltens drift udgør omkring 205 mill. kr., heraf 11 mill. kr. til arbejdspege til de indsatte. Det årlige arbejdstimetal i anstalterne er på 5-6 mill. kr., hvilket til fuld tarifmæssig betaling ville svare til ca. 120 mill. kr., og hvordan man med en indtægt på ca. 33 mill. kr., svarende til værdien af den årlige produktion, skulle kunne dække udgifter, der således ville komme op på ca. 325 mill. kr., og herudover få noget tilovers til dækning af erstatning til ofre og lommepege og opsparing for de indsatte, er for mig at se en gåde.

Det er naturligvis rigtigt, at arbejdsdriftens produktionsresultat, som i dag udgør 33 mill. kr., kunne forbedres, hvis man opbyggede fængslerne som lukkede fabrikker med ensidig hensyntagen til produktionskravene. Ud fra behandlingsmæssige og humane hensyn må jeg imidlertid afvise et anstaltsystem af denne karakter, og under alle omstændigheder ville det være ganske urealistisk at forestille sig, at man ved en sådan ændring af anstaltens struktur skulle være i stand til at sætte produktionen i an-